

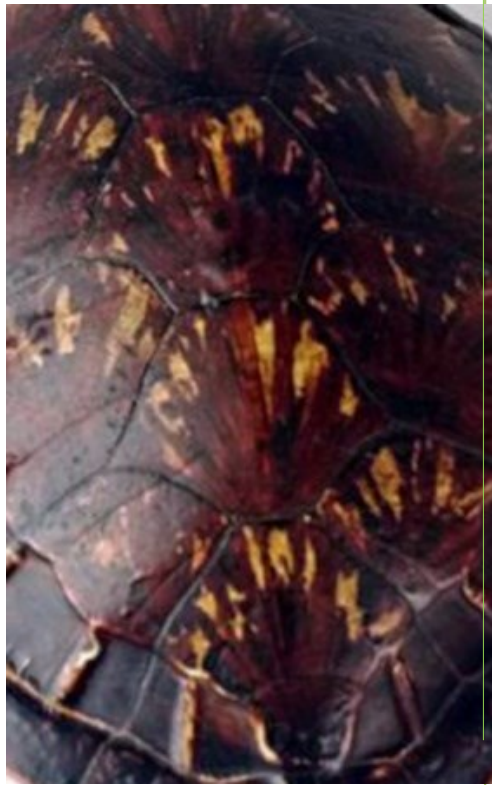
ART

Crime against
cultural goods
and CITES

2022-2023

KOMPENDIUM

Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES

Co-funded by
the European Union

Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie
2022-2023

Spis treści

1	Wstęp	4
2	Instytucje zajmujące się ochroną dóbr kultury oraz CITES	6
2.1	Instytucje międzynarodowe.....	6
2.1.1	UNESCO.....	6
2.1.2	INTERPOL	6
2.1.3	FRONTEX	6
2.2	Polskie instytucje zajmujące się problematyka ochrony dóbr kultury i CITES.....	7
2.2.1	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	7
2.2.2	Krajowa Administracja Skarbowa	8
2.2.3	Straż Graniczna	8
2.2.4	Policja.....	9
3	Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie RP	10
3.1	Definicje	10
3.1.1	Dobro kultury.....	10
3.1.2	Muzealia.....	10
3.1.3	Zabytek.....	10
3.1.4	Zabytek archeologiczny	10
3.1.5	Stolen Works of Art.....	10
3.1.6	Krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem 11	
3.2	Akty prawne - przestępstwa	11
3.2.1	Art. 108. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	11
3.2.2	Art. 109. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	11
3.2.3	Art. 51 ust 1. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	11
3.2.4	Art. 109 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	13
3.2.5	Art. 109 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	13
3.2.6	Art. 110. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	13
3.2.7	Art. 111. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	13
3.2.8	Art. 112. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	13
3.2.9	Art. 113. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	14
3.2.10	Art. 113 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	14

3.2.11	Art. 114. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	14
3.2.12	Art. 115. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	14
3.2.13	Art. 115. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	15
3.2.14	Art. 117. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	15
3.2.15	Art. 118. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	15
3.2.16	Art. 119. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	15
3.2.17	Art. 125. Kodeksu Karnego	15
3.2.18	Art. 294. Kodeksu Karnego	16
3.2.19	Art. 263. Kodeksu Karnego	16
3.2.20	Posiadanie zabytkowej broni – wyciąg z Ustawy o broni i amunicji	16
3.2.21	Art. 189. Kodeksu Cywilnego.....	17
3.2.22	Dewastacje cmentarzy i grobów – Kodeks Karny	17
3.3	Sprawy nie rozwiązane które się nie starzeją	17
3.4	Odzyskane dzieła sztuki	17
4	Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie RF Niemiec.....	21
4.1	Definicje	21
4.2	Akty prawne	21
4.3	Przykładowe sprawy.....	21
5	Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie Republiki Cypryjskiej.....	22
5.1	Definicje	22
5.2	Akty prawne	22
5.3	Przykładowe sprawy.....	22
6	Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie Republiki Mołdawii.....	23
6.1	Definicje	23
6.2	Akty prawne	23
6.3	Przykładowe sprawy.....	23
7	CITES regulacje prawne	24
7.1	Definicje	24
7.1.1	Gatunek	24
7.1.2	Gatunki zagrożone	24
7.1.3	Gatunki będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej	24
7.1.4	Okaz	25
7.1.5	Przetworzone okazy pozyskane ponad 50 lat wcześniej.....	25
7.1.6	Przykłady okazów przetworzonych mogących kwalifikujących się jako okazy przetworzone.....	26
7.1.7	Przykłady okazów nie kwalifikujących się jako okazy przetworzone.....	31

7.2	Regulacje prawne	33
7.2.1	Przepisy międzynarodowe	33
7.2.2	Regulacje prawne UE.....	33
7.2.3	Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie RP	34
7.2.4	Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Federalnej Niemiec	37
7.2.5	Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Cypryjskiej.....	38
7.2.6	Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Mołdawii.....	39
7.3	Okazy CITES – przykłady przemytu	40
7.3.1	Przykłady	40
8	Cel działań na rzecz ochrony dóbr kultury i CITES	43

1 Wstęp

Realizacja międzynarodowego projektu pt. „Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES” pozwoliła na opracowanie i zebranie w jednym miejscu szeregu aktów prawnych, konsultacji eksperckich jak również na wymianę doświadczeń i informacji związanych z przedmiotowym zagadnieniem. Do chwili obecnej odbył się cykl spotkań i szkoleń, w których wzięli aktywny udział przedstawiciele Mołdawii, Cypru, Niemiec, Hiszpanii, Rumunii, Słowenii i Holandii. Stronę polską reprezentowali przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Archiwum Narodowego w Krakowie, Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Muzeum Auschwitz-Birkenau, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej oraz Policji. Zakres tematyczny prowadzonych wykładów i prezentacji obejmował szeroki zakres zagadnień związanych między innymi z przestępstwami związanymi z niszczeniem czy uszkodzaniem obiektów zabytkowych, fałszowaniem zabytków i ogółem działań związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem nielegalnego handlu dobrami kultury a także „gatunkami zagrożonymi wyginieciem” - CITES.

Przestępczość zorganizowana w zakresie dóbr kultury i Cites jest mało widoczna dla szerokiej opinii publicznej ze względu na swój charakter i zakres podejmowanych przedsięwzięć, co stanowi istotne zagrożenie dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, przedsiębiorstw, instytucji państwowych, a w konsekwencji również dla gospodarki. Wobec istotnych zagrożeń związanych z wyżej wymienionymi obszarami działalności przestępczej jesteśmy jako obywatele zobowiązani do dbałość o dobra kulturowe i gatunki zagrożone, by przekazać to dziedzictwo w nienaruszonym stanie następnym pokoleniom. Świadomość wyzwań i znajomość możliwych scenariuszy pozwalają na podejmowanie kroków wyprzedzających i zapobieganie potencjalnym zagrożeniom.

Wyrażamy nadzieję, że niniejsze opracowanie spotka się z życzliwym przyjęciem Czytelników i stanie się pomocnym narzędziem w kierunku kształcenia i poszerzania wiedzy w przedmiotowym zakresie zarówno przez osoby związane z instytucjami kultury, środowiskiem akademickim, organami administracji publicznej, służbami mundurowymi, a także przez pozostałe osoby zawodowo związane z ochroną dóbr kultury i Cites, ale również będzie pomocne dla szerokiego odbiorcy społeczności międzynarodowej.

Jednym z wniosków, który można wysnuć na bazie przeprowadzonych do chwili obecnej spotkań i warsztatów jest konieczność przybliżenia osobom nie związanym bezpośrednio z realizacją

zadań związanych z omawianym tematem, a które w ramach służby, pracy czy prywatnych doświadczeń w różnych okolicznościach mogą zetknąć się z opisywaną tematyką.

Mając powyższe na uwadze, przedstawiamy przewodnik po podstawowych pojęciach związanych z CITES oraz przestępstwom przeciwko dobrom kultury. Wskażemy podstawy prawne, instytucje i służby związane z ich ochroną oraz zakres ich uprawnień i obowiązków. Oczywiście prezentowany przewodnik, z racji swojej formy nie będzie źródłem kompleksowej wiedzy i nie będzie zawierał odpowiedzi na wszystkie możliwe pytania, jednakże w sposób wystarczający wskaże choćby przepisy i instytucje czy specjalistów, którzy taką wiedzę będą posiadać.

Prezentowany zbiór wytycznych opracowano w ramach projektu pt. „Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES” (CrimArt) (dalej nazywany projektem), realizowanego ze środków z Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej – Policja w ramach umowy o udzielenie dotacji 101037954. Liderem projektu jest Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie, a pozostałymi członkami konsorcjum są Republika Federalna Niemiec, Republika Cypryjska, Republika Mołdawii.

Opracowanie zawiera rekomendacje będące efektem 5 zrealizowanych szkoleń oraz wzajemnej wymiany informacji pomiędzy uczestnikami i organizatorami szkoleń.

W efekcie prowadzonych szkoleń przygotowano wytyczne m.in. w celu przedstawienia tematyki związanej ze zwalczaniem przestępczości przeciwko dobrom kultury i Cites oraz wskazania dobrych praktyk, możliwych rozwiązań i ścieżki współpracy pomiędzy instytucjami związanymi z ochroną dóbr kultury i Cites.

2 Instytucje zajmujące się ochroną dóbr kultury oraz CITES

2.1 Instytucje międzynarodowe

Instytucjami, które zobowiązują państwa członkowskie do współpracy i w ramach ich działalności prowadzona jest szeroko zakrojona współpraca dotycząca między innymi ochrony dóbr kultury oraz CITES. Podmioty te w swoich zadaniach realizują szereg czynności oraz wymiany informacji dotyczących przestępczości związanej z dobrami kultury. Współpraca między państwami odbywa się w ramach UNESCO oraz INTERPOLU.

2.1.1 UNESCO

Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO), która powstała 16 listopada 1945 roku, a której celem jest między innymi działanie służące rozwojowi międzynarodowej współpracy kulturalnej, oświatowej i naukowej. W ramach działań organizacji prowadzona jest Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO, czyli lista obiektów dziedzictwa kulturowego i dziedzictwa naturalnego o „wyjątkowej powszechnej wartości” dla ludzkości. W Polsce reprezentowana przez Polski Komitet ds. UNESCO.

Strona internetowa gdzie można znaleźć szereg szczegółowych informacji odnośnie działalności organizacji i podejmowanych projektów: www.unesco.pl/unesco/misja-unesco/

2.1.2 INTERPOL

Na poziomie europejskim działaniami przeciwko przestępstwom skierowanym na dobra kultury zajmuje się INTERPOL, w ramach podejmowanych działań prowadzona jest baza utraconych dzieł sztuki pod nazwą „*Stolen Works of Art. Database*” - jest to jedyna baza międzynarodowa baza zawierająca informacje, które poświadczone są przez krajowe Policje – do bazy trafiają rejestracje utraconych dzieł sztuki potwierdzone przez upoważnione podmioty, między innymi Krajowe Biura Centralne INTERPOL-u. Opisana baza dostępna jest również z poziomu urządzeń mobilnych za pomocą aplikacji „ID-Art” możliwej do pobrania na dowolne urządzenie mobilne.

Szczegółowy zakres odnaleźć można na dedykowanej stronie internetowej:

www.interpol.int/en/Crimes/Cultural-heritage-crime

2.1.3 FRONTEX

Frontex, Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej, jest organizacją powołaną do promowania, koordynowania oraz zarządzania granicami zewnętrznymi państw UE zgodnie z kartą praw podstawowych UE i koncepcją zintegrowanego zarządzania granicami. Frontex wspiera

współpracę pomiędzy organami ścigania państw Unii Europejskiej, jej agencjami i organami celnymi na granicach zewnętrznych UE zarówno morskich jak i lądowych. Frontex koncentruje się na zapobieganiu przemytowi oraz przeciwdziałaniu przestępstwom transgranicznym. Dzieli się wszelkimi istotnymi danymi wywiadowczymi zebranymi podczas swoich operacji z odpowiednimi organami krajowymi i Europolem.

Agencja jest ośrodkiem eksperckim w obszarze kontroli granicznej. Opracowuje programy szkoleniowe i kursy specjalistyczne z różnych dziedzin, aby zagwarantować najwyższy poziom wiedzy zawodowej wśród funkcjonariuszy straży granicznej w całej Europie.

Szczegółowy zakres odnaleźć można na dedykowanej stronie internetowej:

<https://frontex.europa.eu/>

2.2 Polskie instytucje zajmujące się problematyką ochrony dóbr kultury i CITES

Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej z biegiem lat wyodrębniono szereg instytucji, które w zakresie swoich działań realizują szereg czynności mających na celu ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. W ramach niżej wymienionych instytucji zostały powołane specjalne komórki realizujące te zadania. Podmioty te ściśle ze sobą współpracują, co przyczyniło się niejednokrotnie do sukcesów w odzyskaniu skradzionych dzieł sztuki, jak również przyczyniło się do budowania świadomości prawnej wśród ogółu społeczeństwa.

2.2.1 Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadzące działania mające na celu między innymi szeroko pojętą ochronę dziedzictwa przez szereg działań i programów. W ramach struktury Ministerstwa funkcjonują Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków realizujące terenowe zadania. Szczególnie przydatne mogą okazać się informacje zawarte w podstronie „ochrona dziedzictwa”, gdzie odnajdziemy między innymi sposób postępowania w sytuacji „przypadkowego znalezienia zabytku” jak również tryb uzyskiwania pozwolenia na prowadzenie celowego poszukiwania zabytków.

Wszelkie te informacje odnaleźć można stronie:

www.gov.pl/web/kultura/kierownictwo-ministerstwa

oraz na stronie:

www.gov.pl/kultura/przypadkowe-znalezienie-zabytku-i-poszukiwania-zabytkow

W ramach MKiDN prowadzony jest polski odpowiednik bazy INTERPOLU tj. „Krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem”, który powstał

jako narzędzie pomocne instytucjom związanym z wykrywaniem kradzieży i nielegalnego wywozu zabytków. Rejestr dostępny jest pod adresem:

www.skradzionezabytki.pl/

2.2.2 Krajowa Administracja Skarbowa

Krajowa Administracja Skarbowa (KAS) dba o realizację dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat i niepodatkowych należności budżetowych. Chroni interesy Skarbu Państwa

i obszaru celnego Unii Europejskiej. Zapewnia obsługę i wsparcie podatników w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych i celnych. W ramach swoich kompetencji, wynikających z przepisów prawa unijnego i krajowego, KAS zajmuje się także zagadnieniami związanymi z ochroną zdrowia i życia ludzi, ochroną gatunków zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem, ochroną środowiska naturalnego, konsumentów, praw własności intelektualnej oraz dóbr kultury.

Realizując zadania związane z ochroną dóbr kultury oraz z przeciwdziałaniem przestępczości przeciwko tym dobrom KAS współpracuje z instytucjami i organami krajowymi oraz międzynarodowymi. Organy KAS dokonują kontroli legalnego obrotu dobrami kultury, ale także walczą z ich przemytem. Prowadząc kontrole transgranicznego przemieszczenia dóbr kultury organy celno-skarbowe weryfikują je także pod kątem legalności pochodzenia. Wykorzystują do tego celu narzędzia i systemy krajowe oraz międzynarodowe. Są to między innymi: Krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, Katalog strat wojennych, Baza Interpolu i Aplikacja ID-ART, ICOM RED LISTS, Archeo System WCO.

W celu skutecznej realizacji tych zadań funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej uczestniczą w szkoleniach z zakresu regulacji prawnych dotyczących obrotu dobrami kultury, identyfikacji oraz z zasad postępowania z dobrami kultury. KAS uczestniczy też w międzynarodowych operacjach skierowanych przeciwko kradzieżom i nielegalnemu obrotowi dobrami kultury.

Informacje dotyczące ogółu zadań realizowanych przez KAS odnaleźć można również na stronie internetowej:

www.gov.pl/web/kas

2.2.3 Straż Graniczna

Straż Graniczną jest umundurowaną i uzbrojoną formację przeznaczoną do ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego oraz do zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji. Straż Graniczną jest również formacją, która rozpoznaje, zapobiega i wykrywa przestępstwa oraz wykroczenia związane z nielegalnym przekraczaniem granicy oraz nielegalnym przewożeniem towarów przez granicę.

Dotyczy to również przestępczości skierowanej przeciwko dobrom kultury.

W ramach stosowanej profilaktyki duży nacisk kładzie się na szkolenia uświadamiające skierowane do funkcjonariuszy Straży Granicznej, które organizowane są cyklicznie i mają szeroki zakres, co zostanie również zaprezentowane w oparciu o przykłady takich szkoleń.

Informacje dotyczące ogółu zadań realizowanych przez SG odnaleźć można również na stronie internetowej: www.strazgraniczna.pl

2.2.4 Policja

W ramach realizowania ustawowych zadań w strukturze komend wojewódzkich policji powołane zostało stanowisko Koordynatora ds. przestępczości skierowanej przeciwko dobrom kultury – z założenia nadzorować ma on sprawy dotyczące popełnianych przestępstw bezpośrednio lub pośrednio związanych z dobrami kultury. Ogólnokrajowy zasięg większości przestępstw pozostających w zainteresowaniu Koordynatora powoduje, iż w jego zainteresowaniu znajdują się wszelkie informacje dotyczące przestępstw przeciwko dobrom kultury oraz zjawiska mogące przyczynić się do ich popełnienia, bez względu na miejsce i czas ich występowania.

W ramach swoich obowiązków Koordynator podejmuje przedsięwzięcia o charakterze prewencyjnym, wspiera projekty służące poprawie poziomu ochrony dóbr kultury zgromadzonych we wszystkich instytucjach oraz kolekcjach osób prywatnych.

Wszystkie przedstawione w niniejszym opracowaniu zagadnienia to zaledwie „elementarz” wiedzy z zakresu funkcjonowania „ochrony dziedzictwa kulturowego”. Osoby zainteresowane w odnośnikach znajdą szereg uszczegółwiających informacji dotyczących często nietypowych sytuacji, jak choćby uprawy pól w rejonach, w których występować mogą zabytki archeologiczne.

Powyższe materiały dotyczą sytuacji prawnej, instytucji i służb działających na terenie Polski, na zakończenie cyklu szkoleń i warsztatów organizowanych w ramach projektu CRIMART zostaną również udostępnione materiały opracowane przez inne państwa biorące udział w projekcie.

3 Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie RP

3.1 Definicje

3.1.1 Dobro kultury

Dobro kultury – jest to każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturowego ze względu na wartość historyczną lub artystyczną.

3.1.2 Muzealia

Muzealia – są to rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów (*ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach*).

3.1.3 Zabytek

Zabytek – jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (*ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art. 3 pkt 1*).

3.1.4 Zabytek archeologiczny

Zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem (*ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art. 3 pkt 4*).

3.1.5 Stolen Works of Art.

Stolen Works of Art. – jest to największa baza Interpolu gromadząca dane o skradzionych zabytkach, jest przede wszystkim wykorzystywana do sprawdzeń dotyczących dóbr kultury.

3.1.6 Krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem

W ramach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadzony jest krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (gromadzi dane o kradzieżach muzealnych powstałych po roku 1970, a od 1992 dokumentuje również straty poniesione przez związki wyznaniowe, kolekcjonerów prywatnych oraz inne instytucje).

3.2 Akty prawne - przestępstwa

3.2.1 Art. 108. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

1. Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.

3.2.2 Art. 109. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

1. Kto bez pozwolenia wywozi zabytek za granicę lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.
4. Sąd może orzec przepadek zabytku, chociażby nie stanowił on własności sprawcy.

Przestępstwo to polega na wywiezieniu zabytku za granicę kraju tylko w odniesieniu do przedmiotów wyszczególnionych w art. 51 ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3.2.3 Art. 51 ust 1. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę wymagają zabytki zaliczane do jednej z następujących kategorii:

- 1) Zabytków archeologicznych, które mają więcej niż 100 lat i wchodzą w skład zbiorów archeologicznych lub zostały pozyskane w wyniku badań archeologicznych bądź przypadkowych odkryć;
- 2) Elementów stanowiących integralną część zabytków architektury, wystroju wnętrz, pomników, posągów i dzieł rzemiosła artystycznego, które mają więcej niż 100 lat;
- 3) Wykonanych dowolną techniką i na dowolnym materiale dzieł malarstwa, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 4 i 5, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 40 000 zł;
- 4) Wykonanych na dowolnym materiale akwareli, gwaszy i pasteli, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 16 000 zł;
- 5) Mozaik, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 1 i 2, oraz wykonanych dowolną techniką i na dowolnym materiale rysunków, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 12 000 zł;
- 6) Oryginalnych dzieł grafiki i matryc do ich wykonania oraz oryginalnych plakatów, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 16 000 zł;
- 7) Oryginalnych rzeźb, posągów lub ich kopii wykonanych tą samą techniką co oryginał, nieobjętych kategorią wskazaną w pkt 1, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 20 000 zł;
- 8) Pojedynczych fotografii, filmów oraz ich negatywów, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 6000 zł;
- 9) Pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach rękopisów, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 4000 zł;
- 10) Pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach książek, które mają więcej niż 100 lat i ich wartość jest wyższa niż 6000 zł;
- 11) Pojedynczych map drukowanych i partytur, które mają więcej niż 150 lat i ich wartość jest wyższa niż 6000 zł;
- 12) Kolekcji i przedmiotów z kolekcji zoologicznych, botanicznych, mineralnych lub anatomicznych, których wartość jest wyższa niż 16000 zł;
- 13) Kolekcji o znaczeniu historycznym, paleontologicznym, etnograficznym lub numizmatycznym, których wartość jest wyższa niż 16000 zł;
- 14) Środków transportu, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 32 000 zł;
- 15) Innych kategorii niewymienionych w pkt 1-14, obejmujących zabytki, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 16000 zł;

W praktyce, przekraczając granicę z przedmiotem niewymagającym pozwolenia konserwatora, zasadnym jest posiadanie dokumentu z opinia historyka sztuki co do wieku przedmiotu wraz ze zdjęciem i opinia muzeum, galerii lub antykwariatu o wartości przedmiotu.

3.2.4 Art. 109 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Kto podrabia lub przerabia zabytek w celu użycia go w obrocie zabytkami, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3.2.5 Art. 109 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Kto rzecz ruchomą zbywa jako zabytek ruchomy albo zbywa zabytek jako inny zabytek, wiedząc, że są one podrobione lub przerobione, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3.2.6 Art. 110. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

3.2.7 Art. 111. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia poszukuje ukrytych lub porzuconych zabytków, w tym przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 można orzec:

- 1) przepadek narzędzi i przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia, chociażby nie stanowiły własności sprawcy;
- 2) przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z wykroczenia;
- 3) obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego lub zapłaty równowartości wyrządzonej szkody.

3.2.8 Art. 112. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto narusza zakazy lub ograniczenia obowiązujące na terenie parku kulturowego lub jego części, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega karze grzywny.

3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 lub 2, można orzec:..”

- 1) przepadek narzędzi i przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia, chociażby nie stanowiły własności sprawcy;
- 2) przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z wykroczenia;

3) obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego lub zapłaty równowartości wyrządzonej szkody.

3.2.9 Art. 113. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub innego zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nie powiadomi wojewódzkiego konserwatora zabytków o: 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia, 2) zagrożeniu dla zabytku niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia, 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego, w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany, 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku,

nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości

- podlega karze grzywny.

3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

3.2.10 Art. 113 a. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto w terminie 14 dni od dnia upływu ważności pozwolenia, o którym mowa w art. 51 ust 3, nie powiadomił o przywiezieniu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze grzywny.

3.2.11 Art. 114. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto uniemożliwia lub utrudnia dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy, podlega karze grzywny.

3.2.12 Art. 115. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto niezwłocznie nie powiadomił wojewódzkiego konserwatora zabytków lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o odkryciu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, a także nie wstrzymał wszelkich robót mogących uszkodzić lub zniszczyć znaleziony przedmiot i nie zabezpieczył, przy użyciu dostępnych środków, tego przedmiotu i miejsca jego znalezienia, podlega karze grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.”

3.2.13 Art. 115. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto niezwłocznie nie powiadomił wojewódzkiego konserwatora zabytków lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta albo dyrektora urzędu morskiego) o przypadkowym odkryciu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, a także nie zabezpieczył, przy użyciu dostępnych środków, tego przedmiotu i miejsca jego znalezienia, podlega karze grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami

3.2.14 Art. 117. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia prowadzi prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie lub architektoniczne przy zabytku wpisanym do rejestru lub roboty budowlane w jego otoczeniu albo badania archeologiczne, podlega karze grzywny.

3.2.15 Art. 118. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto bez pozwolenia umieszcza na zabytku wpisanym do rejestru urządzenia techniczne, tablice, reklamy oraz napisy podlega karze grzywny.

3.2.16 Art. 119. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1. Kto nie wykonuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 40 ust. 1, podlega karze grzywny.” (niewykonanie zaleceń pokontrolnych będących konsekwencją nadzoru konserwatorskiego).

3.2.17 Art. 125. Kodeksu Karnego

1. Kto, na obszarze okupowanym, zajęтым lub na którym toczą się działania zbrojne, naruszając prawo międzynarodowe, niszczy, uszkadza lub zabiera dobro kultury, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

&2. Jeżeli czyn dotyczy dobra mającego szczególne znaczenie dla kultury, sprawca podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.”

3.2.18 Art. 294. Kodeksu Karnego

1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 (kradzież) &1 lub 2, art. 284 (przywłaszczenie) &1 lub 2, art. 285 &1 kk, art. 286 &1, art. 287 & 1 lub 3, lub w art. 291 (paserstwo) &1, w stosunku do mienia znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. &2 Tej samej karze podlega sprawca, który dopuszcza się przestępstwa wymienionego w &1 w stosunku do mienia o szczególnym znaczeniu dla kultury.

3.2.19 Art. 263. Kodeksu Karnego

1. Kto bez wymaganego zezwolenia wyrabia broń palną albo amunicję lub nią handluje, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

&2. Kto bez wymaganego zezwolenia posiada broń palną lub amunicję, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”

Osoba, która ujawni broń palną z okresu I lub II wojny światowej może zgłosić ją do Wydziału Postępowań Administracyjnych i zarejestrować, jako broń kolekcjonerską. W przeciwnym wypadku mają zastosowanie przepisy Kodeksu Karnego oraz przepisy Ustawy o broni i amunicji.

3.2.20 Posiadanie zabytkowej broni – wyciąg z Ustawy o broni i amunicji

Pozwolenia według Ustawy o broni i amunicji nie wymaga się w przypadku (art. 11):

1. gromadzenia broni w zbiorach muzealnych na podstawie odrębnych przepisów;
2. posiadania broni palnej pozbawionej cech użytkowych (przez uprawnionego przedsiębiorcę, zgodnie ze specyfikacją techniczną określającą sposób pozbawiania cech użytkowych danego rodzaju, typu i modelu broni. Broń pozbawioną cech użytkowych oznakowuje się w sposób wskazujący, że została ona pozbawiona tych cech);
3. posiadania broni palnej rozdzielnego ładowania, wytworzonej przed rokiem 1885 oraz replik tej broni (w której materiał pocisk i materiał miotający nie są połączone w jeden nabój);

Wszystkie kusze, bez względu na wiek wymagają pozwolenia chyba że są częścią zbiorów muzealnych lub zostały pozbawione cech użytkowych.

Skorodowany egzemplarz broni palnej, który posiada ustawowe, istotne części broni, traktowany jest jako broń. Jeżeli biegły określi, że przedmiot jest destruktem i nie posiada cech użytkowych, to karalność czynu nie ustaje, gdyż w momencie zatrzymania przedmiotu osoba, u której dokonano zatrzymania nie posiadała opinii jednostki uprawnionej do potwierdzenia pozbawienia broni palnej cech użytkowych lub ich braku, zgodnie z art. 6a Ustawy o broni i amunicji.

3.2.21 Art. 189. Kodeksu Cywilnego

Jeżeli rzecz znaleziono w takich okolicznościach, że poszukiwanie właściciela byłoby oczywiście bezcelowe (...) a znaleziona rzecz ta jest zabytkiem lub materiałem archiwalnym, staje się ona własnością Skarbu Państwa, a znalazca jest obowiązany wydać ją niezwłocznie właściwemu staroście.

3.2.22 Dewastacje cmentarzy i grobów – Kodeks Karny

Art. 261. „Kto znieważa pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”

&1 Kto znieważa zwłoki, prochy ludzkie lub miejsce spoczynku zmarłego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

&2 Kto ograbia zwłoki, grób lub inne miejsce spoczynku zmarłego, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

3.3 Sprawy nie rozwiązane które się nie starzeją

W dniu 24 listopada 1998 r., mężczyzna w wieku około 40 lat, w okularach o plastikowych oprawkach, szczupłej budowy ciała, przyszedł do biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie aby w czytelni zapoznać się z dziełem Mikołaja Kopernika O obrotach sfer niebieskich. W pewnym momencie poinformował pracowników Biblioteki, że udaje się do toalety. Wychodząc ukrył pod swetrem przeglądane wcześniej dzieło. Na blacie stołu pozostała jedynie oprawa książki, torba sprawcy

i jego (później okazało się też, że Dowód osobisty, którym posłużył się sprawca, pochodził z kradzieży). Dzieło było warte co najmniej 500 000 zł (w tamtym czasie 150 000 USD).

Komendant Główny Policji wyznaczył nagrodę wysokości 10 000 zł za informację, która pozwoli na zatrzymanie sprawców. Do dzisiaj sprawa pozostaje nie rozwiązana.

3.4 Odzyskane dzieła sztuki

Dzięki staraniom i podjętym szeregu przedsięwzięć koordynowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego odzyskana została:

1. Kolekcja okazów zoologicznych i książek przyrodniczych z przedwojennej kolekcji Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie, odzyskane w 2022 r., Muzeum i Instytut Zoologii Polskiej Akademii Nauk

Rysunek 1

2. Albert Edelfelt „Pod brzoźami”, obraz odzyskany w 2021 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
Michał Elwiro Andriolli, 5 rysunków – ilustracji do „Marii” Antoniego Malczewskiego, odzyskane w 2021 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

Rysunek 2

3. Teodor Axentowicz „Dama w pawich piórach”, pastel odzyskany w 2021 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

Rysunek 3

4. Jacek Malczewski „Przy fortepianie”, obraz odzyskany w 2020 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
5. Stanisław Masłowski „Gryka”, akwarela odzyskana w 2020 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
- Marcin Zaleski „Wnętrze katedry w Mediolanie”, obraz odzyskany w 2019 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
6. Lekyt czerwonofigurowy z IV wieku p.n.e., odzyskany w 2018 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
7. Melchior Geldorp „Portret damy”, obraz odzyskany w 2018 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
- Simon de Vlieger „Wzburzone morze z okrętami”, obraz odzyskany w 2017 r., Muzeum Narodowe w Warszawie
8. Biurko damskie i kabinet – XVIII-wieczne meble w stylu chińskim, odzyskane w 2016 r., Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
9. Stolik do gry w karty, koniec XVIII w., odzyskany w 2015 r., Muzeum Łazienki Królewskie
- Krzysztof Lubieniecki „Portret młodego mężczyzny w peruce”, obraz odzyskany w 2015 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

Rysunek 4

10. Jean-Antoine Houdon „Diana”, rzeźba odzyskana w 2015 r., Muzeum Łazienki Królewskie

11. Aleksander Gierymski „Portret mężczyzny w renesansowym stroju”, obraz odzyskany w 2014 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

12. Francesco Guardi „Schody pałacowe”, obraz odzyskany w 2014 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

13. Anna Bilińska „Murzynka”, obraz odzyskany w 2012 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

14. Aleksander Gierymski „Żydówka z pomarańczami”, obraz odzyskany w 2011 r., Muzeum Narodowe w Warszawie

4 Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie RF Niemiec

4.1 Definicje

4.2 Akty prawne

4.3 Przykładowe sprawy

5 Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie Republiki Cypryjskiej

5.1 Definicje

5.2 Akty prawne

5.3 Przykładowe sprawy

6 Regulacje prawne dotyczące ochrony dóbr kultury – na terenie Republiki Mołdawii

6.1 Definicje

6.2 Akty prawne

6.3 Przykładowe sprawy

7 CITES regulacje prawne

CITES (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*), akronim ten oznacza Konwencję o Międzynarodowym Handlu Dzikimi Zwierzętami i Roślinami Gatunków Zagrożonych Wyginięciem, międzynarodową umowę międzyrządową, która weszła w życie w 1975 roku, inaczej jest ona zwana Konwencją Waszyngtońska. Celem konwencji jest regulacja i zapewnienia dziko żyjącym elementom fauny i flory egzystencji nie narażonej na nadmierną eksploatację spowodowaną handlem międzynarodowym.

Konwencja CITES na dzień sporządzenia niniejszego opracowania obejmuje ochroną ponad 30 tys. gatunków zwierząt i roślin, reguluje handel okazami żywymi i martwymi jak również ich fragmentami (np. kość słoniowa), oraz produktami wytworzonymi z tych gatunków (np. lekarstwa). Strony Konwencji CITES, są zobowiązane do ścisłej współpracy w zakresie reglamentacji handlu gatunkami wpisanymi do jednego z załączników CITES. Konwencja została ratyfikowana przez 172 państwa.

7.1 Definicje

7.1.1 Gatunek

Gatunek – jest to podstawowa kategoria organizacji świata ożywionego, zasadnicza jednostka ewolucji organizmów, a zarazem podstawowa jednostka formalna systematyki organizmów. Zarówno gatunek w znaczeniu biologicznym, jak i każdą niższą od gatunku biologicznego jednostkę systematyczną, populację, a także mieszańce tego gatunku w pierwszym lub drugim pokoleniu, z wyjątkiem form, ras i odmian udomowionych, hodowlanych lub uprawnych.

7.1.2 Gatunki zagrożone

Gatunki zagrożone – są to gatunki roślinne lub zwierzęce występujące na ograniczonym obszarze, których małe i spadkowe liczebności są wynikiem oddziaływania niekorzystnych czynników naturalnych lub antropogenicznych.

7.1.3 Gatunki będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej

Gatunki będące przedmiotem zainteresowania państw UE – są to gatunki roślin lub zwierząt, które na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej są:

1a) zagrożone, z wyjątkiem gatunków, których naturalny zasięg na tym terytorium jest zasięgiem krańcowym i które nie są zagrożone lub podatne na zagrożenie w zachodnim regionie palearktycznym, lub

2) podatne na zagrożenie, czyli mogące w najbliższej przyszłości zostać zakwalifikowanym do kategorii gatunków zagrożonych, jeśli czynniki będące przyczyną zagrożenia będą na niego nadal oddziaływać, lub

3) rzadkie, czyli o niewielkiej populacji, które nie są obecnie zagrożone ani podatne na zagrożenie, ale podlegają ryzyku zagrożenia ze względu na występowanie w obrębie ograniczonych obszarów geograficznych albo znaczne rozproszenie na większym obszarze, lub

4) endemiczne i wymagające specjalnej uwagi ze względu na szczególny charakter ich siedliska lub potencjalne oddziaływanie eksploatacji na te siedliska lub potencjalne oddziaływanie eksploatacji na stan jego ochrony;

7.1.4 Okaz

Okaz - oznacza każde zwierzę lub roślinę, żywe lub martwe, należące do gatunku wymienionego w załącznikach A do D Rozporządzenia Rady (WE) NR 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r.

w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi każdą jego część lub produkt pochodny, zawarty w innych towarach lub nie oraz wszelkie inne towary, które zgodnie z dołączonym dokumentem, opakowaniem lub oznakowaniem lub etykieta, lub wszelkimi innymi okolicznościami mają zawierać lub zawierają części lub produkty pochodne zwierząt lub roślin należących do tych gatunków, chyba że na podstawie wyraźnego wyłączenia takie części lub produkty pochodne nie podlegają przepisom w/w rozporządzenia lub przepisom odnoszącym się do załącznika, w którym dane gatunki są wymienione, poprzez wskazanie odnośnika do tego w przedmiotowych załącznikach.

Za okaz uważa się okaz gatunku wymienionego w załącznikach A do D Rozporządzenia Rady (WE) NR 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory, jeśli jest on zwierzęciem lub rośliną, częścią lub produktem otrzymanym ze zwierzęcia lub rośliny, których przynajmniej jedno z „rodziców” należy do wymienionego tam gatunku.

7.1.5 Przetworzone okazy pozyskane ponad 50 lat wcześniej

Przetworzone okazy pozyskane ponad 50 lat wcześniej - oznaczają okazy, które zostały w znaczący sposób zmienione w stosunku do ich naturalnego, pierwotnego stanu, w celu wytworzenia biżuterii, ozdoby, dzieła sztuki, przedmiotu użytkowego lub instrumentu muzycznego ponad 50 lat przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia (3) i które, zdaniem organu administracyjnego państwa członkowskiego, którego to dotyczy, zostały pozyskane w takim stanie. Okazy takie są uważane za przetworzone tylko wtedy, gdy wyraźnie należą do jednej z wyżej wymienionych kategorii i w żadnym stopniu nie wymagają dalszego kształtowania, obróbki rzemieślniczej lub przetwarzania, aby mogły służyć celom, do których są przeznaczone”.

Okazy, które można zaliczyć do kategorii okazów przetworzonych, określa się potocznie mianem „antyków”.

7.1.6 Przykłady okazów przetworzonych mogących kwalifikujących się jako okazy przetworzone

Definicję okazów przetworzonych można rozbić na następujące kryteria, z których wszystkie należy poddać ocenie:

1. przedmiot został wyprodukowany/przetworzony przed dniem 3 marca 1947 r.,
2. przedmiot został w znaczący sposób zmieniony w stosunku do jego naturalnego stanu,
3. przedmiot można wyraźnie przypisać do jednej z następujących kategorii: biżuteria, ozdoby, dzieła sztuki, przedmioty użytkowe, instrumenty muzyczne i nie wymaga dalszego kształtowania, obróbki rzemieślniczej lub przetwarzania, aby mógł służyć celom, do których jest przeznaczony,
4. organ administracyjny zainteresowanego państwa członkowskiego ma pewność, że przedmiot został pozyskany w takim stanie.

7.1.6.1 Meble i instrumenty

Rysunek 5

Dwa stoły z drzewa różanego inkrustowane kością słoniową i hebanem, Hoshiapur, Indie Północne

Rysunek 6

Zegar skrzynia z mahoniem, Thomas Fowle East Grinstead, 1714 - 1830 Anglia

Rysunek 7

Antyczne fortepiany, które niemal zawsze posiadają klawisze z kości słoniowej, lecz mogą również posiadać inkrustacje z kości słoniowej lub markietaż z palisandru.

Uwaga – do wymiany klawiszy z kości słoniowej często używa się klawiszy pochodzących z fortepianów, które w branży renowacji antyków uważa się za nienadające się do sprzedaży.

7.1.6.2 Przedmioty użytkowe i dzieła sztuki

Rysunek 8

Czarka wykonana z rzeźbionego rogu nosorożca. Wiek jest zwykle określany przez ekspertów z branży antyków. Większość egzemplarzy, które można zobaczyć w uznanym obrocie, najprawdopodobniej pochodzi z XVIII w. i czasów wcześniejszych.

Rysunek 9

Rzeźbiona figurka z kości słoniowej

Rysunek 10

Łyżka ceremonialna z rogu nosorożca

Rysunek 11

Męskie laski z uchwytem z kości słoniowej, które często były produkowane zarówno w XVIII, jak i w XIX w. Należy jednak zachować ostrożność, kupując takie przedmioty w oparciu o zaufanie, ponieważ wiele z nich zostało ponownie przetworzonych z innych okazów z kości słoniowej, a w wielu przypadkach zostały wyprodukowane niedawno.

Rysunek 12

Afryka, XIX/XXw. Róg rytualny używany podczas obrzędów wykonany z ciosów słonia

Rysunek 13

Cios słonia posiada rzeźbienie obejmujące co najmniej 90 % powierzchni i mógłby kwalifikować się jako „okaz przetworzony”

7.1.7 Przykłady okazów nie kwalifikujących się jako okazy przetworzone

Rysunek 14

Gong obiadowy XIX/XXw. Nierzeźbione kły lub ich części – chociaż stanowią element przedmiotu uznanego ogólnie za antyk – nie kwalifikowałyby się jako „przetworzone”. Istnieją również przykłady takich przedmiotów, które zostały wyprodukowane z rogu nosorożca, kłów narwala i pazurów tygrysa.

Rysunek 15

Róg nosorożca i inne okazy wymienione w załączniku A, w przypadku gdy rogi lub czaszki zostały umieszczone na drewnianej płycie, nie kwalifikowałyby się jako „przetworzone

Inne okazy wykonane z rogu nosorożca, które nie zostały znacznie zmienione w stosunku do ich naturalnego, pierwotnego stanu, takie jak okazy, w których umieszczono inne przedmioty (np. zegary, kałamarze, barometry lub inne przedmioty), nie kwalifikowałyby się jako „przetworzone”.

Rysunek 16

Całe skorupy żółwi morskich są powszechnie dostępne w handlu, lecz nie kwalifikowałyby się jako „przetworzone”, chyba że do skorupy nadal dołączone jest wypchane zwierzę. Lakierowanie lub polerowanie skorupy nie kwalifikowałoby się jako „przetworzenie”. Dodanie mocowań do umieszczenia na ścianie również nie kwalifikowałoby się jako „przetworzenie”

Rysunek 17

XIXr. Miecz, z rostrum ryby piły. Dodanie rękojeści oraz lakierowanie i polerowanie klingi stanowiącej fragment ryby piły nie kwalifikowałoby się jako „przetworzenie”.

7.2 Regulacje prawne

7.2.1 Przepisy międzynarodowe

Najistotniejszym aktem prawa międzynarodowego dotyczącego prawnej ochrony gatunków zagrożonych jest Konwencja o Międzynarodowym Handlu Dzikimi Zwierzętami i Roślinami Gatunków Zagrożonych Wyginięciem sporządzona w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 roku, - ze zm.) - aktualny tekst Konwencji Waszyngtońskiej został opublikowany w Dz. Urz. UE z dnia 30 grudnia 2021 r.

7.2.2 Regulacje prawne UE

Regulacje prawne Unii Europejskiej zostały zawarte w szeregu aktów prawnych wymienionych poniżej:

1. Rozporządzenie Rady (WE) Nr 2021/2280 z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz. Urz. UE L 61 z 3 marca 1997 r., str. 1 - ze zm.)

2. Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/160 z dnia 20 stycznia 2017 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz. Urz. L 27 z 1 lutego 2017r., str. 1 - aktualna treść załączników A, B, C i D (weszło w życie z dniem 4 lutego 2017r.)

3. Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 865/2006 z dnia 4 maja 2006 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu między nimi (Dz. Urz. L 166 z 19 czerwca 2006 r. str. 1 - ze zm.).

4. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 792/2012 z dnia 23 sierpnia 2012 r. ustanawiające reguły dotyczące wzorów zezwoleń, świadectw i innych dokumentów przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi oraz zmieniające rozporządzenie Komisji (WE)nr 865/2006 (Dz. Urz. UE L 242 z 7 września 2012 r., str. 13 - ze zm.)

~~5. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/1915 z dnia 19 października 2017 r. zakazujące wprowadzania do Unii okazów niektórych gatunków dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. L 271 z 20 października 2017r., str. 7)~~

7.2.3 Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie RP

Obowiązujące na terenie RP akty prawne dotyczące ochrony gatunków fauny i flory zawierają się w szeregu ustaw i rozporządzeń:

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
2. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.
3. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.
4. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin.
5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin.
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

7.2.3.1 Art. 128. Ustawy o ochronie przyrody

Kto:

- 1) bez dokumentu wymaganego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, lub wbrew jego warunkom przewozi przez granicę Unii Europejskiej okaz gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1,
- 2) narusza przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące ochrony gatunków dziko żyjących zwierząt i roślin w zakresie regulacji obrotu nimi poprzez:
 - a) nieprzedkładanie zgłoszenia importowego,
 - b) używanie okazów określonych gatunków w innym celu niż wskazany w zezwoleniu importowym,
 - c) korzystanie w sposób nieuprawniony ze zwolnień od nakazów przy dokonywaniu obrotu sztucznie rozmnożonymi roślinami,
 - d) oferowanie zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, używanie lub wystawianie publicznie w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt,
 - e) używanie zezwolenia albo świadectwa dla okazu innego niż ten, dla którego było ono wydane,
 - f) składanie wniosku o wydanie zezwolenia importowego, eksportowego, reeksportowego, lub świadectwa bez poinformowania o wcześniejszym odrzuceniu wniosku,
- 3) wbrew zakazom, o których mowa w art. 73 ust. 1, posiada i przetrzymuje lub sprowadza z zagranicy żywe zwierzęta gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi, lub je sprzedaje, wymienia, wynajmuje, udziela z nich darowizny lub użycza je podmiotom nieuprawnionym do ich posiadania

– podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

7.2.3.2 Art. 128a. Ustawy o ochronie przyrody

Kto handluje okazami gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, w liczbie większej niż nieznaczną, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

7.2.3.3 Art. 131 Ustawy o ochronie przyrody

Odpowiedzialność karna za naruszenie przepisów ustawy

Kto:

1) Prowadząc działalność gospodarczą w zakresie handlu zwierzętami gatunków podlegających ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w **art. 61ust. 1**, nie posiada lub nie przekazuje odpowiedniej dokumentacji stwierdzającej legalność pochodzenia zwierzęcia.

7.2.3.4 Art. 10a Ustawy o ochronie zwierząt

Zabrania się:

1. wprowadzania do obrotu zwierząt domowych na targowiskach, targach i giełdach;
2. prowadzenia targowisk, targów i giełd ze sprzedażą zwierząt domowych;
3. wprowadzania do obrotu psów i kotów poza miejscami ich chowu lub hodowli.

7.2.3.5 Art. 37. Ustawy o ochronie zwierząt

Kto narusza nakazy albo zakazy określone w art. 9 obowiązki utrzymującego zwierzę domowe, art. 10a zakaz obrotu zwierzętami na targowiskach ust. 1-3, art. 11 zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom jako zadania własne gmin ust. 3, art. 12 utrzymywanie zwierząt gospodarskich ust. 1-6, art. 13 zezwolenie na wprowadzenie nowej technologii chowu zwierząt ust. 1, art. 14 używanie zwierząt do pracy, art. 15 postępowanie ze zwierzętami wykorzystywanymi w celach rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych ust. 1-5, art. 16 zakaz wykorzystywania zwierząt w widowiskach i sportach noszących znamiona okrucieństwa, art. 17 tresura zwierząt i pokazy dla celów widowiskowo-rozrywkowych ust. 1-7, art. 18 przetrzymywanie, hodowla i prezentacja zwierząt do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych, art. 22 pozyskiwanie zwierząt wolno żyjących (dzikich) w celu preparowania ich zwłok ust. 1, art. 22a zgoda na pozyskiwanie zwierząt wolno żyjących (dzikich) w celu tworzenia kolekcji spreparowanych zwłok tych zwierząt, art. 25 obowiązki kierowcy, który potrafił zwierzę lub art. 27 zabiegi lekarsko-weterynaryjne na zwierzętach podlega karze aresztu albo grzywny.

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

7.2.4 Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Federalnej Niemiec

Co-funded by
the European Union

7.2.5 Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Cypryjskiej

Co-funded by
the European Union

7.2.6 Akty prawne dotyczące ochrony fauny i flory obowiązujące na terenie Republiki Mołdawii

7.3 Okazy CITES – przykłady przemytu

W sprawach gospodarczych coraz częściej zabezpieczane są leki tradycyjnej medycyny azjatyckiej, które mogą występować w trzech postaciach: jako czysty środek, jako mieszanka kilku składników bądź też jako opatentowane leki w postaci tabletek, pigułek, plastrów, pochodzące od zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem. Najpoważniejszym współczesnym problemem jest przemyt części wymierających gatunków do Chin, Tajwanu, Korei, Wietnamu, Hongkongu w celu wyrobu tradycyjnych lekarstw.

Okazy CITES można rozpoznać dzięki różnym formom identyfikacji, są to między innymi:

1. identyfikacja na podstawie odczytu z obrączki lub opaski zakładanej na nogę (w przypadku ptaków),
2. identyfikacja radiowa za pomocą mikroczipów wszczepianych zwierzętom (stosowane u gadów, ptaków i ssaków),
4. identyfikacja na podstawie dokumentacji fotograficznej,
5. identyfikacja za pomocą tagów (numerowanych znaczków przyczepianych do twardych części ciała zwierzęcia, jak w przypadku koralowców, przydaczni, koników morskich),
6. identyfikacja na podstawie specjalnie opracowanych kluczy do rozpoznawania gatunków zwierząt,
7. identyfikacja na podstawie badań genetycznych.

7.3.1 Przykłady

Poddanie handlu zwierzętami i roślinami pod wspólną kontrolę wszystkich państw świata, aby osiągnąć ochronę zagrożonych gatunków fauny i flory przed pełnym wyginięciem pod wpływem bezwzględnej dążenia do zysku. Szacowany rozmiar zysku osiąganego z nielegalnego handlu fauną i florą plasuje się na trzecim miejscu najzyskowniejszych form handlu na świecie, zaraz za handlem narkotykami i bronią.

Skala przemytu oraz pomysłowość osób dokonujących czynów zabronionych z każdym rokiem się zwiększa, co przyczynia się do wzrostu nakładów na podmioty walczące z tym procederem. Przedstawiony zarys gatunków objętych ochroną w niniejszym opracowaniu ma przybliżyć i wyczulić funkcjonariuszy służb ale również ma zwrócić uwagę ogółu społeczeństwa na temat nielegalnego handlu i pozyskiwania części lub fragmentów gatunków zagrożonych. Jest to wspólna odpowiedzialność zarówno obywateli jak również organów powołanych do zwalczania przestępczości związanej z ochroną środowiska naturalnego. Poniżej zostały przedstawione wybrane gatunki zwierząt i produkty które z nich są uzyskiwane.

7.3.1.1 Piżmowiec

Piżmo tych zwierząt wykorzystywane jest do wyrobu perfum, ale zabijane są też całe okazy

Rysunek 18

Piżmo tych zwierząt wykorzystywane jest do wyrobu perfum, ale zabijane są też całe okazy

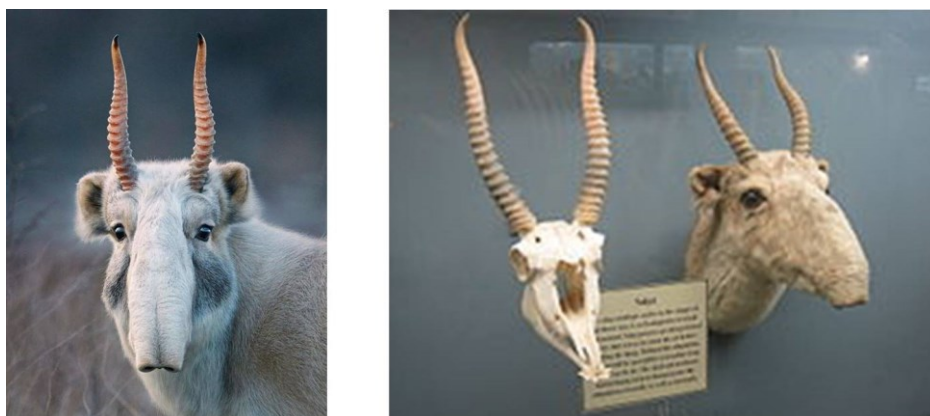
7.3.1.2 Lampart oraz tygrys

Rysunek 19

Sproszkowane części ciała, pazury, mięso, szkielet, wnętrzności z którego wyrabia się wino, plastry

7.3.1.3 Suhak

Rysunek 20

Sproszkowane rogi

7.3.1.4 Pławikoniki (koniki morskie)

Rysunek 21

Sproszkowane lub całe okazy

7.3.1.5 Niedźwiedź brunatny

Rysunek 22

Woreczki żółciowe, tłuszcz

7.3.1.6 Żółw

Rysunek 23

Plastry (brzuszna część pancerza) przerabia się na klej

8 Cel działań na rzecz ochrony dóbr kultury i CITES

Celem projektu pt. „Przestępczość przeciwko dobrom kultury i CITES” było opracowanie i zebranie w jednym miejscu szeregu aktów prawnych, konsultacji eksperckich jak również na wymiana doświadczeń i informacji związanych z przedmiotowym zagadnieniem.

Zakres tematyczny prowadzonych wykładów i prezentacji obejmował szeroki zakres zagadnień związanych między innymi z przestępstwami związanymi z niszczeniem czy uszkodzaniem obiektów zabytkowych, fałszowaniem zabytków i ogółem działań związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem nielegalnego handlu dobrami kultury a także „gatunkami zagrożonymi wyginieciem” - CITES.

Szereg materiałów i rozwiązań stosowanych przez poszczególne służby jest poprzedzona szeregiem spraw i lat pracy w przedmiotowym obszarze. Projekt pozwolił na wymianę doświadczeń i na nawiązanie kontaktów roboczych pomiędzy funkcjonariuszami co w konsekwencji winno przyczynić się do skuteczniejszego przeciwdziałania przestępczości zarówno zorganizowanej jak również przestępczości wynikającej z niewiedzy ogółu społeczeństwa.